

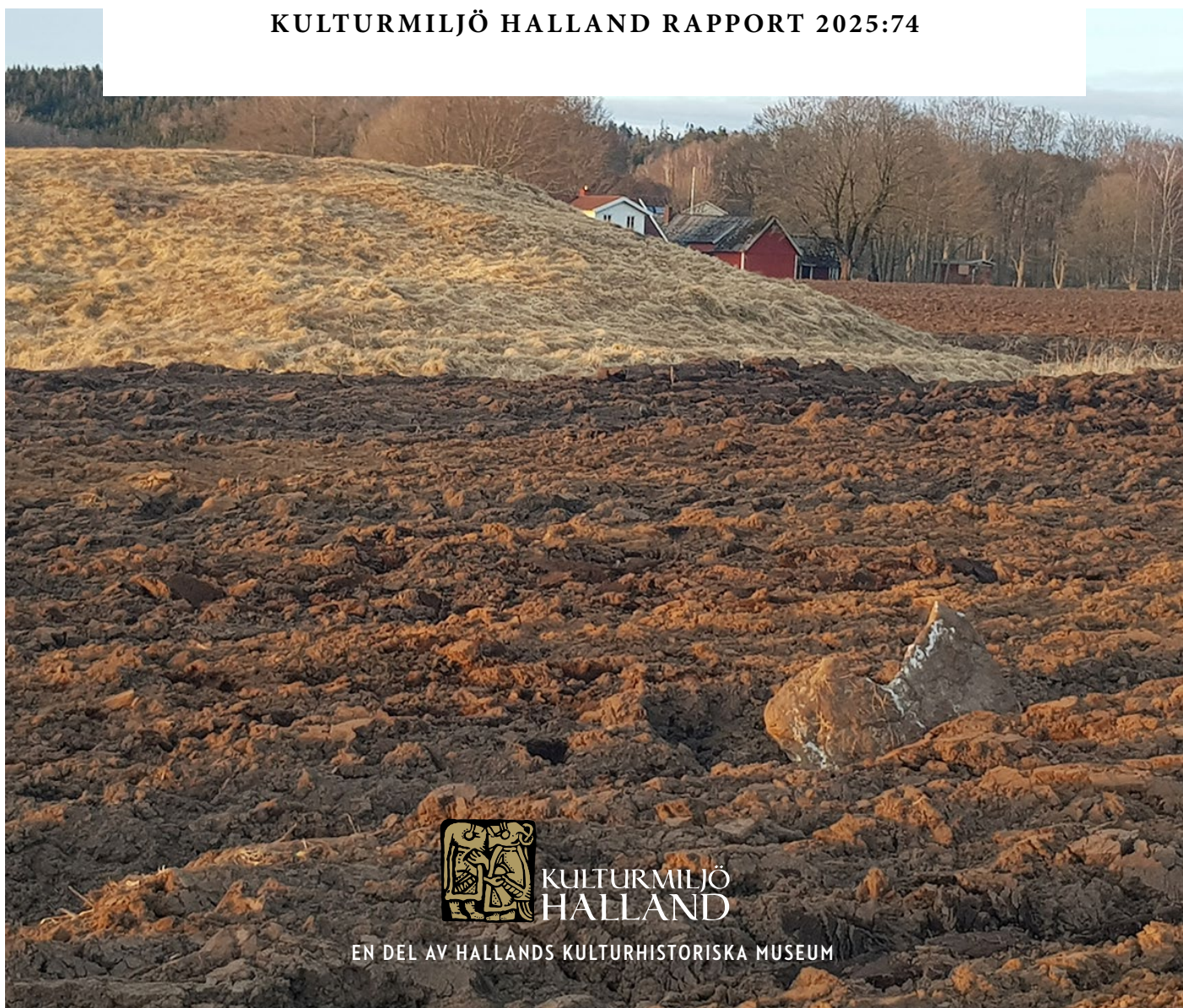
ARKEOLOGISK EFTERUNDERSÖKNING 2021

Johanna Olsson

EN FRAMPLOGAD REST AV EN EVENTUELL REST STEN VID EN GRAVHÖG I ASIGE SOCKEN

Halland, Asige socken, Falkenbergs kommun, Guntorp 5:11 (då Guntorp 10:1)

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2025:74

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2025

Arkeologisk efterundersökning 2021

Bild framsida: Bild på den framplöjda större stenen. I bakgrunden är L1998:8010, hög synlig. Mot nordöst.

Foto: Kenneth Alexandersson.

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	3
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Syfte och metod	7
Resultat	7
Fynd & analys	7
Tolkningsförslag	7
Åtgärdsförslag	7
Referenser	10
Tekniska och administrativa uppgifter	10
Bilagor	11
Bilaga 1 Anläggningslista	
Bilaga 2 Fyndlista	
Bilaga 3 Metalldetekteringsrapport, Jonas Paulsson, Kula AB, 2021	
Bilaga 4 Osteologisk analys, Astrid Lennblad, Lödöse museum, 2022	
Bilaga 5 ¹⁴ C-datering, Ångströmlaboratoriet Tandemlaboratoriet, Uppsala universitet, 2024	
Bilaga 6 Fotolista	

Figur 1. Efterundersökningens läge markerat på Lantmäteriets karta. Skala 1:50 000. © Lantmäteriet.

SAMMANFATTNING

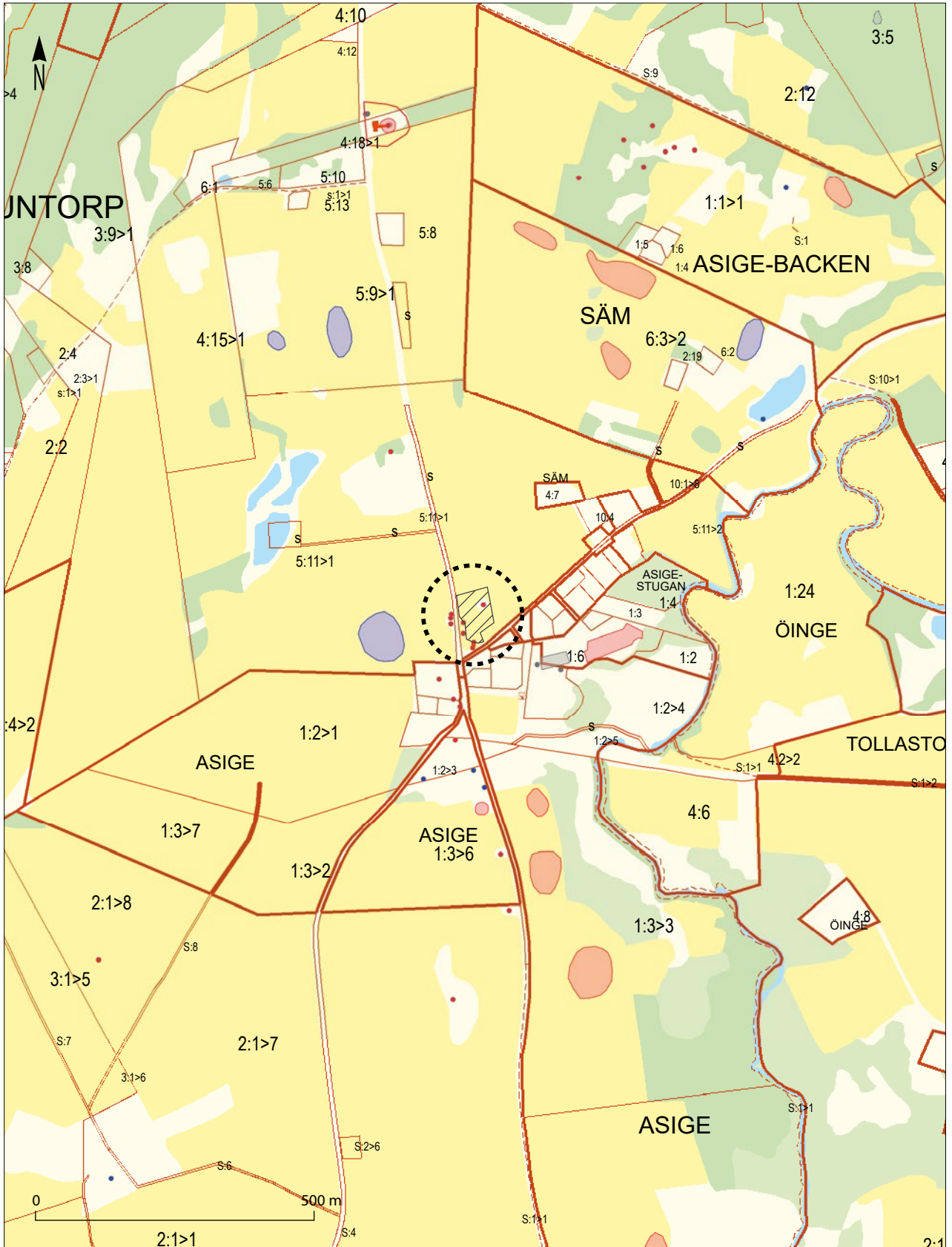
Kulturmiljö Halland utförde en arkeologisk efterundersökning av en framplöjd större sten inom nuvarande fastigheten Guntorp 5:11 (då Guntorp 10:1), Asige socken, Falkenbergs kommun. Orsaken var att en förbipasserande hade observerat stenen och med tanke på dess närhet till flera kända fornlämningar beslutades det att en kontroll snarast skulle ske i syfte att både arkeologiskt bedöma stenen och skadan som den djupgående plogen orsakat.

Vid efterundersökningen påträffades en anläggning som skadats av plogen, flera stenar i varierande storlek, metallfynd och brända ben utöver den framplöjda stenen. De brända benen skickades på en osteologisk analys i syfte att bedöma om det var humana ben som påträffats, samt skickades två av benen på en ¹⁴C-analys. Den osteologiska analysen av de tretton fyndposterna påvisade att nio av dem var humana eller sannolikt humana, med viss osäkerhet. Först skickades det humana skalltaget på ¹⁴C-analys men på grund av felaktigheter vid provtagningen fick ytterligare ett mänskligt benfragment skickas på analys. Resultatet av detta brända benfragment (lår-, sken- eller överarmsben) gav en datering till yngre järnålder, mer specifikt övergången mellan vendeltid och vikingatid.

BAKGRUND

Den 22 mars 2021 blev Kulturmiljö Halland uppmärksam på att en större sten plöjts upp i korsningen vid hembygdsgården, mellan L1998:8018 (hög) och vägen mot Gräsås i Asige socken, Falkenbergs kommun. Två dagar senare anlände en arkeolog från Kulturmiljö Halland och en metalldekteterare till platsen i syfte att kontrollera och utföra en arkeologisk efterundersökning av platsen.

En ungefärlig ytan på 4500 kvadratmeter kontrollerades och metalldekteterades, vilket resulterade i flera inmätningar av varierande sort; en anläggning, den framplöjda stenen, ett flertal stenar i olika storlek och fynd av brända ben och metall. Inom denna yta är även två fornlämningar lokaliserade; den redan nämnda gravhögen, L1998:8018 i nordöst och fornlämning L1998:8619, grav markerad av sten/block i syd. Därutöver finns flera andra fornlämningar registrerade strax utanför ytan mot varierande väderstreck.

Figur 2. Efterundersökningsområdet svartskrafferat och inringat. Närliggande fornlämningar är även synliga som röda polygoner eller prickar. Utdrag ur Lantmäteriets karta. Skala 1:10 000.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Den aktuella arkeologiska efterundersökningen är belägen på en åker ungefär 45 meter över dagens havsnivå, såsom Falkenbergs kommun, mer specifikt i Asige socken. Åkern är relativt plan och enligt SGU, *Sveriges Geologiska Undersökning*, består undergrunden av postglacial sand och/eller grus. Ungefär en kilometer norrut består undergrunden av isälvs sediment, nordöst och österut består den av berg, samt 1,5 kilometer öst består också undergrunden av isälvs sediment. Strax väster om den nu aktuella ytan går väg 673 i nord-sydlig riktning och öster om löper vägen mot Gräsås i nordöst-sydvästlig riktning. I närområdet finns även olika typ av bebyggelse, bland annat bostadsområden och Asige kyrka.

Inom en radie av 50 meter från den framplöjda stenen finns flera kända fornlämningar; söder om ligger *L1998:8619* och *L1998:8089*, medan lämningarna *L1998:8620* och *L1998:8621* är lokaliserade väster och sydväst. Dessa fyra lämningar är resta stenar som är registrerade som ”grav markerad med sten/block”. Den resta stenen, *L1998:8621* har även en hållristning kopplad till sig, *L1996:7841*, vilket är en skålgrop.

Fornlämning *L1998:8018*, hög, ligger inom den yta som metalldetekterades under efterundersökningen, 22 meter nordöst om den framplöjda stenen. Högen mäter ungefär 20 meter i diameter och är två meter hög. Den har aldrig undersökts arkeologiskt.

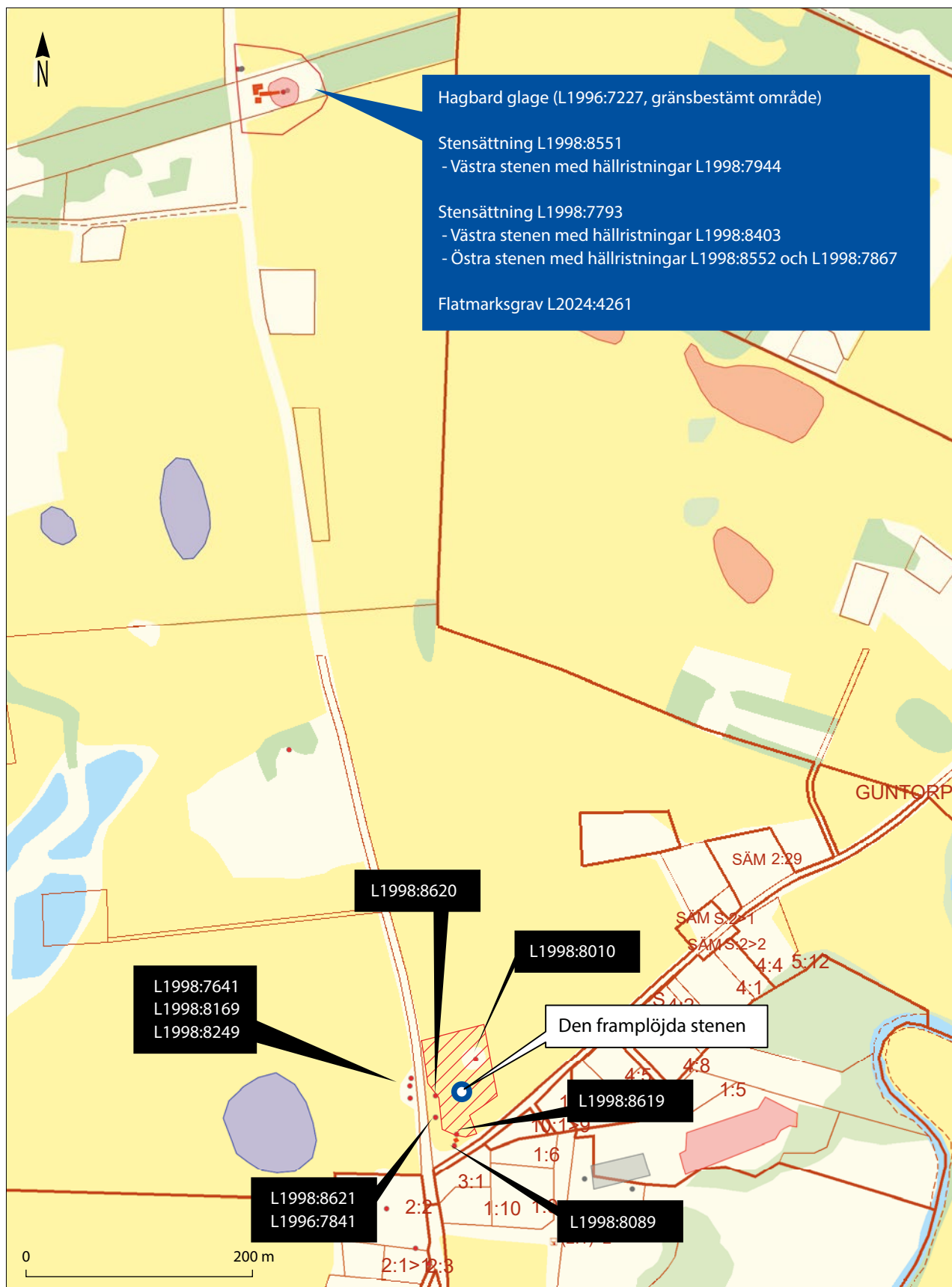
Väster om både väg 673 och den undersökta ytan är ytterligare tre fornlämningar lokaliserade. *L1998:7641*, *L1998:8249* och *L1998:8169* är alla registrerade som stensättningar. Samtliga är beskrivna att vara runda, åtta meter i diameter och 0,7 meter höga. *L1998:8249* och *L1998:8169* har båda varsin grop i mitten, medan *L1998:7641* inte har det. Alla tre är antagligen övertorvade och/eller skadade av odling och vägbygge.

Ungefär 900 meter norrut finns ett fornlämningsområde (*L1996:7227*, gränsbestämt område) lokaliserat med ett flertal registrerade lämningar, även kallat för Harbards galge. Nedan följer en kort beskrivning av samtliga registrerade lämningar kopplade till detta fornlämningsområde: *L1998:8551* är en rund stensättning, 24 meter i diameter och 0,8 meter hög. Den är övertorvad med i ytan enstaka stenar. Ungefär i mitten av stensättningen är två resta stenar pla-

cerade, 4 respektive 3,5 meter höga och 1,1 respektive 2 meter breda, samt 0,6 respektive 0,3 meter tjocka. Den västra stenen har på dess södra sida en hållristning (*L1998:7944*) innehållande sex koncentriska cirklar med mittpunkt. Uptill finns en utstickande krok och nedtill en ögla (stativ, ben?). Figuren kan även tolkas som en människofigur med huvud och ben till en ringkropp. Liknande finns på bohuslänska ristningar. På stenens norra sida finns en skålgrop, belägen 1,5 meter ovanför markytan.

Nordväst om den ovan beskrivna stensättningen, *L1998:8551*, är ytterligare en stensättning lokaliserad: *L1998:7793*. *L1998:7793* är en rest av en stensättning som ursprungligen troligen var rund, nu skadad av väg 673 i nord-sydlig riktning. Nu är den ungefär 13x8 meter (N-S) och 0,2–0,4 meter hög. Även denna är övertorvad. I likhet med den första stensättningen har denna två resta stenar i mitten, 4 meter höga, 0,9 respektive 1 meter breda och 0,6 respektive 0,7 meter tjocka. Den östra stenen erhåller flera hållristningar i varje väderstreck, *L1998:8552* och *L1998:7867*. På dess norra sida finns tre människofigurer, två fragment, tre rännen och 40 skålgropar. Människofigurererna är mellan 0,28 till 0,46 meter i längd och av streckttyp, en har attribut. Ringfiguren består av två koncentriska cirklar med mittpunkt. En av rännen sammanbinder två skålgropar och två utgår ifrån skålgropar. Sammanlagt 37 av skålgroparna är runda medan tre är avlånga. På stenens östra sida finns två skepp, två fragment och 29 skålgropar. Ett av skeppen består av en enkel böjd linje, medan den andra är av dubbellinjetyp med spantstreck, men är fragmentarisk. På stenens södra och västra sidor finns enbart skålgropar, totalt 24 skålgropar. Den västra stenen, *L1998:8403* innehåller även hållristningar. Denna sten har enbart ristningar på dess östra sida bestående av tre skålgropar.

Slutligen är *L2024:4261*, flatmarksgrav, lokaliserad ungefär 9 meter väster om stensättning *L1998:8551*. Flatmarksgraven innehållande en urnegrav påträffades under en arkeologisk forskningsundersökning år 2024 av Kulturmiljö Halland, Linnéuniversitetet, Göteborgs universitet och Durham University. Graven syntes som en svart sotfläck med små fragment av brända ben i ytan. Formen var oval till rund i ytan och mätte 0,6x0,36 meter (Ö-V). Strörre bitar av brända ben och keramikskärvor började framträda då den grävdes ut. Ovandelen av urnan hade blivit skadad av plogen och skärvorna från urnan samt spridda brända ben låg precis väster om bottendelen av urnan. Godset

Figur 3. Karta över fornlämningsmiljön i närområdet. Skala 1:5000. Utdrag ur Lantmäteriets karta Topografi 10.

var rödbrunt i färgen på utsidan med dekor av kvadratiska avtryck som löpte runt godset i minst två våder. Insidan av kärlet var brungrått. Graven grävdes ut i sin helhet. ¹⁴C-resultaten av träkolen och de brända benen gav enhälliga dateringar till yngre bronsålder, period IV–V. Typologiskt daterades gravurnan till yngre bronsåldern.

SYFTE OCH METOD

Syftet med den arkeologiska efterundersökningen var att både arkeologiskt bedöma stenen och skadan som den djupgående plogen orsakat.

Efterundersökningen genomfördes utifrån en ytinventeringsmetod, det vill säga kontrollerades den hårt plogade åkern runt den framplöjda stenen och gravhög L1998:8010, samt övriga fornlämningar inom och i anslutning till området okulärt. Då en anläggning kunde observeras där plogen gått ytterst hårt mot den underliggande alven, rensades den fram för hand. Dessutom metalldetekterades ytan och flera föremål mättes och samlades in. Det berörda området, anläggningen, fynd, den framplöjda stenen och övriga stenar mättes in med RTK-GPS. Därutöver togs fotografier med hjälp av mobiltelefonkamera.

RESULTAT

Vid den arkeologiska efterundersökningen ytinventerades och metalldetekterades en yta på ungefär 4500 kvadratmeter vid L1998:8010, gravhög på en åker då en större sten blivit plöjd upp.

Denna sten påträffades på en åker mellan gravhögen och två andra resta stenar längre söder ut. Utöver den framplöjda stenen påträffades också en anläggning som skadats av den hårt gående plogen på norra delen av ytan och flera stenar i varierande storlek beskrivna som ”knytnävsstora till skallstorlek”. Anläggningen mättes in och fotograferades men undersöktes ej.

Fynd & Analys

Totalt mättes och samlades 17 fynd in under efterundersökningen, varav 13 var brända eller obrända ben och fyra var metallobjekt. Av dessa 13 fyndposter av ben var enbart ett obränt och bedömdes vara av fågel. Samtliga metallobjekt var av järn. Dessa registrerades

men har nu gallrats. Nedan följer en kort beskrivning av den osteologiska analysen av samtliga insamlade ben, samt den ¹⁴C-analys som utfördes på två av benfynden.

De brända benfynden som bestämdes vara människa var: F4, F11 och F56. Dessa består av två rörben (lår-, sken- eller överarmsben) och ett fragment från kraniet. Kraniefragmentet (F11) åldersbedömdes vara *Adultus* (18–44 år) baserat på tjockleken hos skalltakets olika skikt. Däremot fanns inga suturer bevarade på fragmentet. F1, F3, F10, F12, F13 och F14 bedömdes med större sannolikhet kunna vara människa och samtliga fragment var rörben (*Ossa longa*). Varken F1 (det mindre fragmentet), F7, F55 eller F57 kunde artbedömas. Den osteologiska analysen betonar också att den homogena förbränningsgraden kan tyda på att samtliga brända benfragment kan härröra från samma gravkontext. För mer information se den osteologiska analysrapporten (bilaga 5).

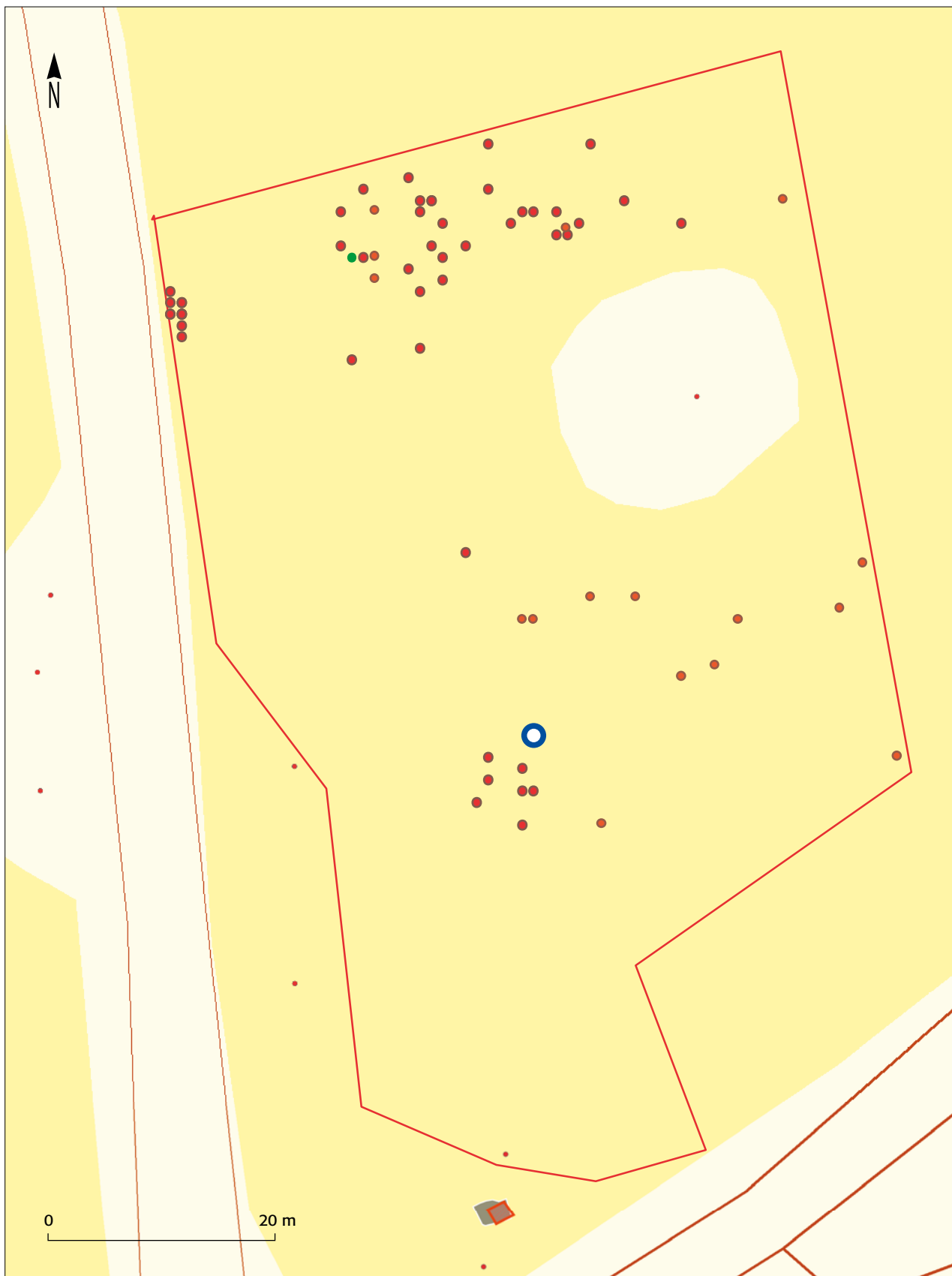
Två fyndposter av brända ben valdes ut för en ¹⁴C-datering: F4 och F11, båda bedömda som människa. Den första som skickades på analys var F11 (skallfragmentet) men på grund av felaktig behandling av fragmentet vid provtagning skickades ett nytt utplock, F4 (lår-, sken- eller överarmsben). F4 ¹⁴C-daterades till 784–891 e.Kr., det vill säga till yngre järnålder, mer specifikt till övergången mellan vendeltid och vikingatid. ¹⁴C-analysen utfördes av Ångströmlaboratoriet vid Uppsala universitet. För mer information, se ¹⁴C-rapporten under bilagor.

TOLKNINGSFÖRSLAG

Den större framplöjda stenen bedömdes i fält kunna vara en rest av en rest sten. De brända benfragmenten som bedömdes vara människa eller med stor sannolikhet kunna vara människa tolkas kunna häröra från en eller flera idag sönderplöjda brandgravar. Dessa två tolkningar rörande stenresten och de brända benen gjordes utifrån var de påträffades, det vill säga utifrån fornlämningsmiljön som talar för en sådan bedömning.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Det föreliggande arkeologiska ärendet anses nu var avslutat och Kulturmiljö Halland bedömer att inga fler åtgärder krävs i ärendet.

Figur 4. Karta över efterundersökningsområdet med den framplöjda stenen, övriga stenar, fynd och centrum för den inmätta anläggningen. Skala 1:500.

Figur 5. Den framplöjda stenen. Mot söder. (Fotonr: 2025-69:1). Foto: Kenneth Alexandersson.

Figur 6. Den anläggning som blev synlig efter mycket hård plogning. (Fotonr: 2025-69:2). Foto: Per Wranning.

REFERENSER

Tegnhed, Stina & Per Skoglund. 2024. *Hagbards galge. Forskningsundersökning 2024*. Arkeologisk forskningsundersökning 2024. Arkeologiska rapporter Stiftelsen Hallands Läns museer 2025:5. Kulturmiljö Halland.

Fornsök.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-8901-21
Eget diarienummer:	2021-97
Uppdragsgivare:	-
Utförandetid:	24 mars 2021
Personal:	Per Wranning (arkeolog) och Jonas Paulson (metalldetekterare).
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Falkenberg, Asige, Guntorp 5:11(då Guntorp 10:1), vid L1998:8010 (hög) på åker. Koordinater X:362324,95, Y:6305774.95.
Undersökt:	4500 m ² .
Dokumentation:	Det detekterade området, anläggning, konstruktioner och fynd mättes in med RTK GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasiprojektet <i>Asige202197U</i> . Digitala fotografier har fotonummer 2025-69:1-2.
Fynd:	Fynd tillvaratogs, registrerades och metallfynden gallrades. I väntan på fyndfördelning har fynden fått VM accessionsnummer: 300 163:1, 3, 4, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 55, 56 och 57
Prover:	Inga prover samlades in.
Datering:	Yngre järnåldern, vendeltid-vikingatid, 784–891 e.Kr.

BILAGOR

Bilaga 1 Anläggningslista

Fornlämning: -
 Undersökningstyp: Efterundersökning 2025
 Landskap: Halland
 Fastighet: Guntorp 5:11 (då Guntorp 10:1)
 Socken: Asige
 Plats/gata: Vid L1998:8010, på åker.

IntrasisID	Typ	Beskrivning	Kommentar
200016	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Södra delen av ytan.
200017	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Södra delen av ytan.
200018	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Södra delen av ytan.
200019	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Södra delen av ytan.
200020	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Södra delen av ytan.
200021	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Södra delen av ytan.
200022	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Södra delen av ytan.
200023	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Centralt/norr på ytan.
200024	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200025	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200026	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200027	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan, intill centrum på synlig anläggning under ploggången.
200028	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan, intill centrum på synlig anläggning under ploggången.
200029	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200030	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200031	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200032	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200033	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200034	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200035	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200036	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200037	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200038	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200039	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200040	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200041	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200042	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200043	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200044	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan.
200045	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan, norr om L1998:8010.
200046	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan, norr om L1998:8010.
200047	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan, norr om L1998:8010.
200049	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan, nordväst om L1998:8010.
200050	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan, nordväst om L1998:8010.

BILAGA 1

IntrasisID	Typ	Beskrivning	Kommentar
200051	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan, nordväst om L1998:8010.
200052	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan, nordväst om L1998:8010.
200053	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan, nordväst om L1998:8010.
200054	Anläggning/ sten	Sten i ej grävd anläggning, från knytnävsstora till skallstorlek.	Norra delen av ytan. Centrum av synlig anläggning under ploggång.
200058	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Nordvästra delen av ytan. I kluster tillsammans med 200059, 200060, 200061, 200062, 200063, 200064, 200065, 200066, 200067 och 200068.
200059	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Nordvästra delen av ytan. I kluster tillsammans med 200058, 200060, 200061, 200062, 200063, 200064, 200065, 200066, 200067 och 200068.
200060	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Samma som 200062 och 200063. Nordvästra delen av ytan. I kluster tillsammans med 200058, 200059, 200061, 200062, 200063, 200064, 200065, 200066, 200067 och 200068.
200061	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Samma som 200065. Nordvästra delen av ytan. I kluster tillsammans med 200058, 200059, 200060, 200062, 200063, 200064, 200065, 200066, 200067 och 200068.
200062	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Samma som 200060 och 200063. Nordvästra delen av ytan. I kluster tillsammans med 200058, 200059, 200060, 200061, 200063, 200064, 200065, 200066, 200067 och 200068.
200063	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Samma som 200060 och 200062. Nordvästra delen av ytan. I kluster tillsammans med 200058, 200059, 200060, 200061, 200062, 200064, 200065, 200066, 200067 och 200068.
200064	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Samma som 200067. Nordvästra delen av ytan. I kluster tillsammans med 200058, 200059, 200060, 200061, 200062, 200063, 200065, 200066, 200067 och 200068.
200065	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Samma som 200061. Nordvästra delen av ytan. I kluster tillsammans med 200058, 200059, 200060, 200061, 200062, 200063, 200064, 200066, 200067 och 200068.
200066	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Nordvästar delen av ytan. I kluster tillsammans med 200058, 200059, 200060, 200061, 200062, 200063, 200064, 200065, 200067 och 200068.
200067	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Samma som 200064. Nordvästra delen av ytan. I kluster tillsammans med 200058, 200059, 200060, 200061, 200062, 200063, 200064, 200065, 200066 och 200068.
200068	Sten	Från knytnävsstora till skallstorlek.	Nordvästra delen av ytan. I kluster tillsammans med 200058, 200059, 200060, 200061, 200062, 200063, 200064 200065, 200066 och 200067.
200069	-	-	-
200070	-	-	-
200071	-	-	-
200072	-	-	-
200073	-	-	-
200074	-	-	-
200075	-	-	-
200076	-	-	-
200077	-	-	-
200078	-	-	-
200079	-	-	-
200080	-	-	-
200081	-	-	-
200082	-	-	-
200088	Sten	Framplogad stenflisa.	Eventuellt del av en rest sten.

Bilaga 2 Fyndlista

VM-nr: 300 163

Fornlämning: -
 Undersökningstyp: Efterundersökning 2025
 Landskap: Halland
 Fastighet: Guntorp 5:11 (då Guntorp 10:1)
 Socken: Asige
 Plats/gata: Vid L1998:8010, på åker.

Intrasisid	VM-nr	Fynd-nr	Material	Subclass	Sakord	Antal	Vikt (g)	Fragmenteringsgrad	Fragmentstorlek (mm)	Anmärkning	Beskrivning	Fyndstatus	Analys
200002	300 163:	1	Ben	Bränt ben		2	0.8	Fragment	16,4	Sannolikt människa	Ossa longa, förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	
200003		2	Metall	Järn	Föremål	1	33.6	Fragment				Gallrad	
200004	300 163:	3	Ben	Bränt ben		1	0.2	Fragment	12,2	Sannolikt människa	Ossa longa, förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	
200005	300 163:	4	Ben	Bränt ben		1	1.3	Fragment	16,8	Människa, lår-, sken- eller överarmsben	Ossa longa, förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	X
200006		5	Metall	Järn	Föremål	1	55.5	Fragment				Gallrad	
200007		6	Metall	Järn	Föremål	1	14.3	Fragment				Gallrad	
200008	300 163:	7	Ben	Bränt ben		1	0.8	Fragment	18,9	Oidentifierad	Förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	
200009		8	Metall	Järn	Föremål	1	15.9	Fragment				Gallrad	
200010	300 163:	9	Ben	Obränt ben		1	0.8	Fragment	22,6	Aves sp.	Obränt	Tillvaratagen	
200011	300 163:	10	Ben	Bränt ben		1	0.8	Fragment	12,9	Sannolikt människa	Ossa longa, förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	
200012	300 163:	11	Ben	Bränt ben		1	0.5	Fragment	14,1	Människa, kranium	Cranie, adultus 18-44, förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	X
200013	300 163:	12	Ben	Bränt ben		1	0.7	Fragment	17	Sannolikt människa	Ossa longa, förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	
200014	300 163:	13	Ben	Bränt ben		1	1.3	Fragment	20	Sannolikt människa	Ossa longa, förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	
200015	300 163:	14	Ben	Bränt ben		1	1.6	Fragment	21	Sannolikt människa	Ossa longa, förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	
200056	300 163:	55	Ben	Bränt ben		1	0.7	Fragment	12,2	Oidentifierad	Förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	
200057	300 163:	56	Ben	Bränt ben		1	0.7	Fragment	19,2	Människa	Ossa longa, förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	
200058	300 163:	57	Ben	Bränt ben		1	0.3	Fragment	15,4	Oidentifierad	Förbränningsgrad 3	Tillvaratagen	

Bilaga 3 Metalldetekteringsrapport, Jonas Paulsson, Kula AB, 2021

Metalldetekteringsrapport

Undersökning med metalldetektor i samband med arkeologisk efterundersökning inom fastigheten Gunntorp 10:1, vid fornlämningarna Raä 1:1 och 2:1-4, Asige socken, Falkenbergs kommun, Halland.

Metalldetektormodell som användes: XP DEUS 11”

Undersökningen:

Arbetsmetod och utförande:

En systematisk metalldetektering av ploglagret utfördes. Ett större område kring en upplöjd stenflisa (sannolikt fragment av rest sten) avsöktes i sin helhet en gång från ytan.

Förutom kontroll av några enstaka större järnutslag negligerades generellt signaler från järnföremål. Utslag från alla andra metaller kontrollerades. Metallföremål som med säkerhet kunde tillföras tiden före 1850 eller med osäkerhet kunde dateras i fält togs upp och mättes in med handburen GPS. Metallföremål som med säkerhet kunde bestämmas till senare tid (d.v.s. efter 1850) tillvaratogs inte.

Fältarbetet utfördes den 24/3 2021.

Detekteringssituationen: (fysiska faktorer som påverkar detekteringsresultatet) –

Den delundersökta åkern var vid undersökningstillfället nyplöjd, vilket medförde en mycket ojämn undersökningsyta och en luftig ploggång. Detta påverkade resultatet negativt.

Arbetet utfördes vid meteorologiskt gynnsamma förhållanden.

Jonas Paulsson (Arkeolog och metalldetekteringsspecialist)

Kula AB

mob. 0701733223

e-post: stavershult@gmail.com

Bilaga 4 Osteologisk analys, Astrid Lennblad, Lödöse museum, 2022

Brända ben kring gravhögen Asige 1:1, L1998:8018

Osteologisk rapport 2022:2

Författare: Astrid Lennblad,
Lödöse museum,
Förvaltningen för kulturutveckling

Lödöse museum
Museivägen 1
463 71 Lödöse

www.lodosemuseum.se

Brända ben kring gravhögen Asige 1:1, L1998:8018
Osteologisk rapport 2022:2
Författare: Astrid Lennblad, Lödöse museum, Förvaltningen för kulturutveckling

Innehållsförteckning

Inledning och material.....	3
Syfte och frågeställning	3
Metod	3
Artidentifikation	3
Åldersbedömning av humant material	3
Förbränningstemperatur.....	4
Resultat och sammanfattning	5
Litteratur	6
Bilaga	6

Inledning och material

Den osteologiska analysen har gjorts på uppdrag av Kulturmiljö Halland och berör ett benmaterial som insamlats från en åker i Asige kring gravhögen L1998:8018. Benen har ingen helt säker kontext, och de har heller inte påträffats i någon direkt koncentration utan spridda i åkern runt högen. Det analyserade materialet består av 14 fragment, 10 gram, som fördelats på 13 fyndenheter.

Den osteologiska analysen av benmaterialet har utförts av Astrid Lennblad, arkeolog och osteolog vid Lödöse museum.

Syfte och frågeställning

Analysens främsta syfte har varit att i möjligaste mån identifiera benmaterialet till art och benelement. Detta för att kunna svara på huruvida benmaterialet är mänskligt eller ej och om det möjligen kan kopplas till gravhögen som de låg spridda runt. Benmaterialen har även studerats utifrån vilka förbränningstemperaturer det har utsatts för, för att på så vis kunna bidra med information kring de analyserade kontexterna.

- Består benmaterialet av mänskliga kvarlevor?
- Om det rör sig om mänskliga kvarlevor, gör köns- eller åldersbedömning att göra?
- Går det att se spår av trauman eller patologier på benmaterialet?

Metod

Den osteologiska analysen har i stort utförts enligt de metoder som utarbetades av Nils-Gustav Gejvall (1947, 1948, se också exempelvis Jonsson 2005). Bedömning av förbränningstemperaturen har utförts enligt Holcks (1997) schema. Benmaterialet har vägts, räknats, volymbestämts och mätts, måtten avser fragmentens största mått (mm). Dessa kvantitativa metoder syftar främst till att ge en uppfattning om materialets utseende och fragmenteringsgrad.

Inga fragment som lämpar sig för könsbedömning har påträffats i det analyserade materialet varför dessa metoder helt utgår.

Artidentifikation

För att kunna göra en säker artidentifikation av ett osteologiskt material studerar man benens morfologi för att försöka hitta artspecifika karaktärer. När man studerar brända ben saknas ofta dessa karaktärer helt eller delvis beroende på materialets kvalitet. När de morfologiska karaktärerna saknas kan man i stället använda sig av en sekundär metod för att identifiera arter bland benmaterialet. Då studerar man nervkanalernas storlek i rörbenens cortex i mikroskop (histologisk bedömning) vilket kan ge en uppfattning om vilken/vilka djurarter som finns i materialet. (Holck 1987:170f)

Man kan även studera rörbenens ytskikt, både insidan och utsida. Rörbenets yttre yta är ofta "strimmig" eller "fibrig" på ett karaktäristiskt sätt på människoben, medan djurben är slätare. På insidan av rörbenet, mörghålan, har människan ben oftast en ojämn yta med många lister, medan djurbenen generellt är slätare. (se tex Holck 1987).

Åldersbedömning av humant material

Åldersbedömningar utifrån bränt benmaterial görs vanligen på skalltaksfragment. Hos yngre individer görs en bedömning av sömmarnas (*sutureernas*) utseende och sammanväxningsgrad. Nyfödda och

mindre barn har raka eller lätt vågiga suturer och från omkring 3 års ålder börjar de karaktäristiska sågtandade sömmarna att utformas. Hos äldre individer börjar sömmarna i stället sluta sig, med början från kraniets inre. I sammanväxningen av suturerna finns dock både individuella och könsbundna skillnader, och datan måste därför användas med viss försiktighet.

Hos vuxna och äldre individer studeras framför allt tjockleksförhållandet mellan skalltakets inre och yttre kompakta benlager (*tabula interna och externa*) samt det spongiösa mellanskiktet (*diploën*). Med stigande ålder blir tabula interna och externa mer porösa och övergångarna mellan de olika lagren svårare att urskilja. Dessa förhållanden påverkar även hur skallen spricker vid kremeringen, där suturer som ännu inte vuxit samman helt tenderar att sprängas i sömmarna vid upphettning. Hos unga och gamla tenderar även skallfragment att delas mellan det inre och yttre skiktet (Gejvall 1947; 1948: 161f, se även Holck 1997: 64ff).

Adultus: 18–44 år	Suturerna är helt öppna. Diploëns, den interna och externa kompakta tjocklek är 1/3 vardera.
Maturus: 35–64 år	Suturerna börjar växa ihop internt. Diploëns tjocklek är mer än 1/3 av skalltakets tjocklek. Den interna kompakta är tunnare än den externa.
Senilis: >50	Suturerna har nu helt eller nästan helt slutits externt. Diploëns tjocklek är mer än 1/3 av skalltakets tjocklek. Både den interna och den externa kompakta är tunnare än 1/3 vardera.

Tabell 1, Åldersbedömning utifrån skalltak enligt Gejvall, hämtat ur Sigvallius (1994:10).

Förbränningstemperatur

För att göra en bedömning av förbränningstemperatur i benmaterial studeras vilka förändringar benmaterialet uppvisar samt vilka färger materialet har fått som en följd av kremeringen. Utifrån detta kan man få en uppfattning om hur hårt bränt materialet är samt om hela materialet verkar ha utsatts för samma temperatur eller om man kan påvisa skillnader inom materialet.

Kremerings-grad	Temperatur (°C)	Förändringar i benet
0	100	Verkar obränt. Obetydliga förändringar i benen och i tänderna, ingen förändring av betydelse.
	200	Små förändringar i ytskiktet på ben och tänder. Reduktion av kollagen mängden. Färgen: grå/svart.
1	300	Vikt- och volymminskning. Kollagenet är helt förstört.
	400	Benstrukturen blir mindre solid och det bildas mikroskopiska sprickor i ytskiktet, även tänderna får små sprickor.
2	500	Benet deformeras, större mikroskopiska sprickor ses i benen. Färgen: gråaktig.
	600	Ytterligare makro- och mikroskopisk fragmentering av benet ytskikt. Färgen: ljusgrå.
	700	Ytterligare reduktion av volymen.
3	800	Ytterligare minskning och deformation av benen. Tändernas dentin smälter och kristalliseras. Färgen: vit/grå.
	900	Kraftig deformation av benets ytskikt.
	1 000	Färgen vit, kritaktig.
4	1 100	
	1 200	Fullständig förstörelse av mikrostrukturen i ben och tänder.

Tabell 2, Översikt av förändringarna i ben och tänder vid olika förbränningstemperaturer (Holck 1997).

Resultat och sammanfattning

Resultaten av den osteologiska analysen presenteras som en enhet, fastän benen härrör från 13 fyndposter. I bilaga 1 återfinns en detaljerad tabell över det analyserade materialet, fyndpost för fyndpost.

Sammanfattning

Vikt: 10 gram

Antal fragment: 14

Identifierade arter: Människa, Människa?, Fågel?

Ålder: Adultus (18–44 år)

Beskrivning av materialet

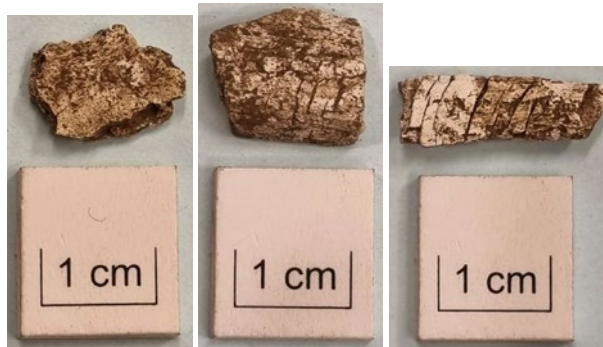
Hårt bränt, vitt och något kritaktigt.

Förbränningsgraden motsvarar Holks

(1997) grad 3, vilket ger en

förbränningstemperatur på 800–1 000 °.

Identifierat till mänskliga kvarlevor: skalltak (1 fragment, figur 1) och rörben (2 fragment, figur 2 & 3). Utöver dessa har sex rörbensfragment identifierats som sannolikt mänskliga.

Figur 1–3. Brända mänskliga kvarlevor, från vänster: Figur 1. Skalltak, F11; Figur 2. Rörben, F4; Figur 3. Rörben, 56. Foto: Astrid Lennblad.

Åldersbedömningen *Adultus* (18–44 år) baseras på tjockleksförhållandet hos skalltakets (F11, figur 1) olika skikt. Inga suturer fanns bevarade på fragmentet.

Utöver mänskliga och sannolikt mänskliga fragment har ett sannolikt fågelben identifierats. Det rör sig om en del av ett rörben utan morfologiska karaktärer varför artidentifikationen inte kan bli mer specifik än sannolikt fågel. Resterande fyra fragment har ej kunnat identifieras alls.

Utöver fågelbenet var förbränningsgraden bland fragmenten mycket homogen. Temperaturen bör ha legat mellan 800–1 000 ° baserat på utseendet hos fragmenten och den höga fragmenteringsgraden. Eftersom förbränningsgraden är så pass homogen bland benmaterialet är det inte orimligt att alla fragmenten hör till samma gravkontext, möjligen den gravhög som benen påträffades runt alternativt någon sönderplöjd grav i nära anslutning till gravhögen. Det möjliga fågelbenet är till synes helt obränt och tillhör sannolikt inte resterande benmaterial rent kontextuellt.

Litteratur

Gejvall, N-G.

-1947. Bestämning av brända ben från forntida gravar. *Fornvännen* 42: 39–47. Stockholm.

-1948. II. Antropologisk del. Bestämning av de brända benen från gravarna I Horn. I: Sahlström, K. E. & Gejvall, N-G. *Gravfältet på kyrkbacken i Horns socken, Västergötland*. Stockholm.

Holck, P.

-1987. *Cremated bones: A Medical-anthropological Study of an Archaeological Material on Cremation Burials*. Utgåva 1, Antropologiske skrifter. University of Oslo.

-1997. *Cremated bones. A Medica- anthropological Study of an Archaeological Material on Cremation Burials*. Utgåva 3, Antropologiske skrifter. University of Oslo.

Sigvallius, B.

-1994. Funeral pyres. Iron age cremation in North Spånga. Theses and papers in osteology 1. Stockholm. Diss. Samuelsson 2015).

Bilaga

Bilaga 1.

Märkning	Art	Vikt (g)	Antal	Fragmentstorlek (mm)	Identifierade benelement	Ålder	Förbränningsgrad (°C)	Övriga observationer
F1	Homo?	0,8	1	16,4	Ossa longa		3	Sannolikt människa
F1	Oidentifierad	<0,1	1	9,2	-			
F3	Homo?	0,2	1	12,2	Ossa longa		3	Sannolikt människa
F4	Homo	1,3	1	16,8	Ossa longa		3	Lår-, sken- eller överarmsben
F7	Oidentifierad	0,8	1	18,9	-		3	
F9	Aves sp.	0,8	1	22,6	-		Obränt	
F10	Homo?	0,3	1	12,9	Ossa longa		3	Sannolikt människa
F11	Homo	0,5	1	14,1	Cranie	Adultus (18–44)	3	
F12	Homo?	0,7	1	17	Ossa longa		3	Sannolikt människa
F13	Homo?	1,3	1	20	Ossa longa		3	Sannolikt människa
F14	Homo?	1,6	1	21	Ossa longa		3	Sannolikt människa
55	Oidentifierad	0,7	1	12,2	-		3	
56	Homo	0,7	1	19,2	Ossa longa		3	
57	Oidentifierad	0,3	1	15,4	-		3	
Totalt:		10	14	9,2–22,6				

Bilaga 5 ^{14}C -datering, Ångströmlaboratoriet Tandemlaboratoriet, Uppsala universitet, 2024UPPSALA
UNIVERSITETÅngströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1Postadress:
Box 529
751 21 UppsalaTelefon:
018 – 471 3124Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlabE-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2024-08-19

Per Wranning
Kulturmiljö Halland
Tollsgatan 7
302 43 HALMSTAD**Resultat av ^{14}C datering av brända ben från Guntorp 10:1,
Asige socken, Falkenbergs kommun, Halland. (p 5986)****Förbehandling av brända ben:**

1. 1.5 % NaOCl tillsatt till det rengjorda och krossade benprovet och blandningen fick stå i rumstemperatur i 48 h.
2. Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten.
3. 1 M HAc tillsatt till provet och blandningen fick stå i rumstemperatur i 24 h.
4. Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten och intorkat.
5. Lakning med 6 M HCl.
6. Den erhållna CO_2 -gasen grafiteras därefter Fe-katalytiskt före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn.

RESULTAT

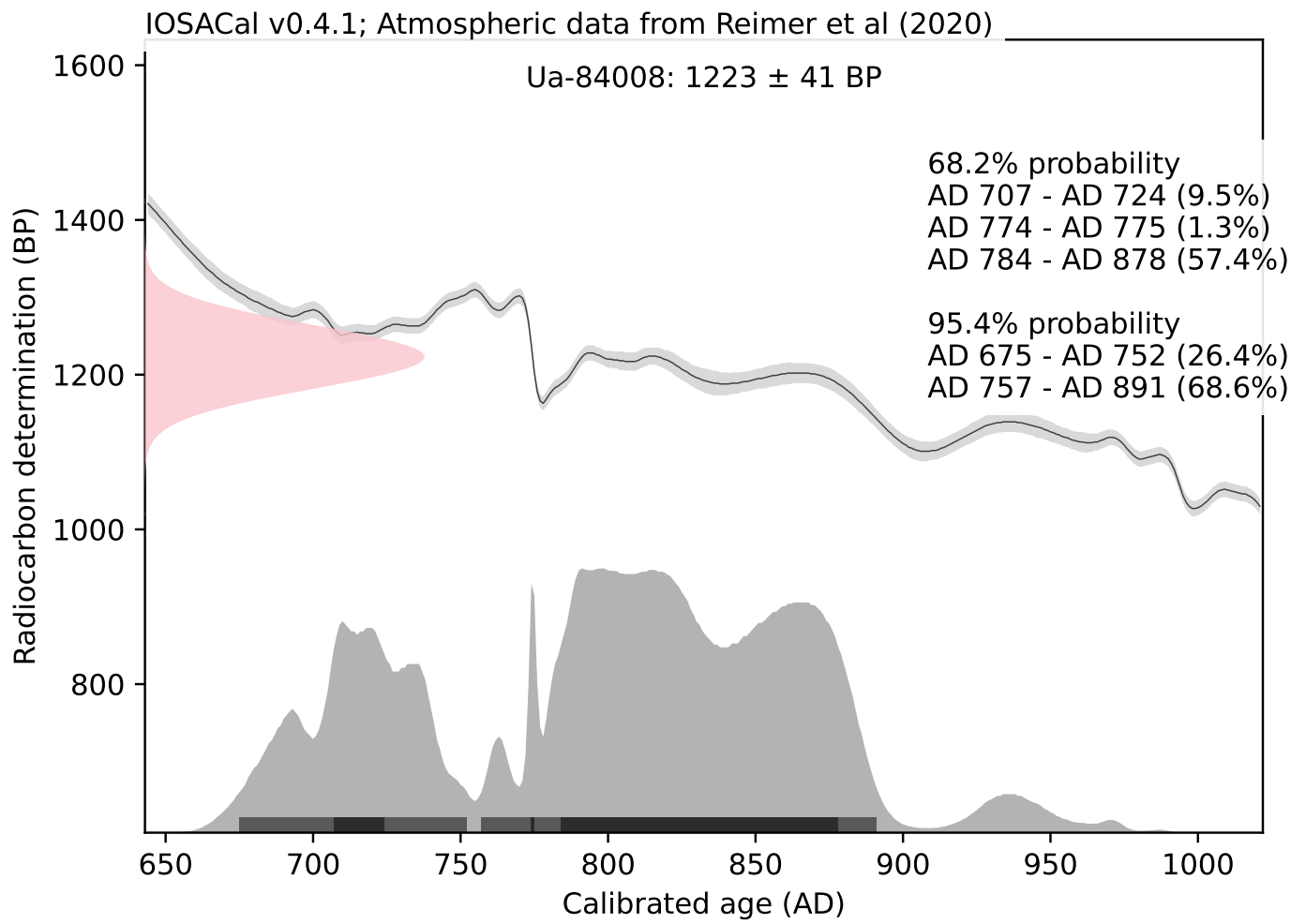
Labbnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$ V-PDB	^{14}C ålder BP
Ua-84008	Fnr 4	-20,0	1 223 \pm 41

Med vänliga hälsningar

Melanie Melanie Mucke
2024.08.20
Mucke 08:31:00 +02'00'

Melanie Mucke/Daniel Primetzhofner

Kalibreringskurvor

Bilaga 6 Fotolista**Fotonr:** 2025-96:1-5

Fornlämning: -

Undersökningstyp: Efterundersökning 2025

Landskap: Halland

Fastighet: Guntorp 5:11 (då Guntorp 10:1)

Socken: Asige

Plats/gata: Vid L1998:8010, på åker.VM-nr: 300 163

Fotonummer		Beskrivning	Mot	Typ	Fotodatum	Fotograf
2025-96:	1	Foto av den framplöjda stenen.	S	Översikt	3/21/2021	KA
2025-96:	2	Foto av den anläggning som framkom vid mycket hård plöjning.	Ovan	Översikt	3/24/2021	PW
2025-96:	3	Foto av den anläggning som blev framkom vid mycket hård plöjning. Hög, L1998:8010 synlig i bakgrunden.	NÖ	Översikt	3/24/2021	PW
2025-96:	4	Foto av den anläggning som blev framkom vid mycket hård plöjning. Asige kyrka synlig i bakgrunden.	SÖ	Översikt	4/24/2021	PW
2025-96:	5	Närbild ovanifrån av den anläggnings om framkom vid mycket hård plöjning.		Närbild	4/24/2021	PW

Hitta våra rapporter och följ oss på våra sociala medier!

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM